Οι αιρετικοί και η Αγία Γραφή - Χρυσοστομικαί επισημάνσεις (Πρωτ. Βασίλειος Α. Γεωργόπουλος, Λέκτωρας Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 28 Μαΐου, 2012

Ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἀνήκει στίς πλέον ἐπιφανεῖς καί ἐξέχουσες πατερικές προσωπικότητες. Ὑπῆρξε σύν τοῖς ἄλλοις ὁ ἀνυπέρβλητος ἑρμηνευτής τῆς Ἁγίας Γραφῆς, «ὁ γάρ τῶν τοῦ Θεοῦ ἀπορρήτων σοφός ὑποφήτης» κατά τόν ἅγιο Ἰσίδωρο τόν Πηλουσιώτη (PG 78, 288 B).
Τό ἑρμηνευτικό του ἔργο εἶναι μοναδικό μέσα στήν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τόσο γιά τόν ὄγκο του, ὅσο καί γιά τό βάθος, τόν πλοῦτο, τό ρεαλισμό καί τή σαφήνειά του (Βλ. *H. F. von Campenhausen,Griechische Kirchenvater, 8η ἔκδ, 1993, σ. 137. B. Altaner - A. Stuiber, Patrologie, Sonderausgabe*, 1993, σ. 324). Ὁ ἱερός Χρυσόστομος δέν ὑστέρησε φυσικά καί στήν ὑπεράσπιση τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως ἐναντίον τῶν διαφόρων αἱρετικῶν. Ἡ πτυχή αὐτή τοῦ ἔργου του μαρτυρεῖται μέ σαφήνεια καί στίς ἑρμηνευτικές του παρατηρήσεις σέ διάφορα χωρία τῆς Ἁγ. Γραφῆς, πού διαστρέβλωναν οἱ αἱρετικοί τῆς ἐποχῆς του.

Στά πλαίσια, λοιπόν, αὐτά, τόσο τῆς ἑρμηνευτικῆς του ἐργασίας ὅσο καί τῆς ὑπεράσπισης τῆς ἐκκλησιαστικῆς διδαχῆς ὁ Ἰ. Χρυσόστομος ἔχει περιγράψει βασικές πρακτικές τῶν αἱρετικῶν, πού δείχνουν τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο οἱ αἱρετικοί χρησιμοποιοῦν τήν Ἁγ. Γραφή στήν προσπάθειά τους να παρασύρουν ἀνύποπτους καί ἀκατάρτιστους ἀνθρώπους σέ θέματα πίστεως. Καί στό σημεῖο αὐτό ἔχει παραμείνει μοναδικός καί ἀνυπέρβλητος. Αὐτά πού ἐπεσήμανε τότε γιά τίς αἱρετικές μεθοδεύσεις ἔχουν διαχρονική ἐπικαιρότητα, καθώς οἱ ἴδιες πρακτικές, μέ τίς ἴδιες συνέπειες, χρησιμοποιοῦνται και σήμερα ἀπό τό πλῆθος τῶν σύγχρονων αἱρετικῶν ὁμάδων.

α) Ἡ πρώτη βασική ἐπισήμανσή του σχετίζεται μέ τά γενεσιουργά αἴτια τῶν διαφόρων αἱρέσεων. Ἐνῶ ἡ Ἐκκλησία εἶναι σῶμα Χριστοῦ ἀντιθέτως ἡ ἀφετηρία τῶν διαφόρων αἱρέσεων σχετίζεται με τήν ὕπαρξη ἑνός νοσηροῦ και πνευματικά ἐπικίνδυνου φαινομένου. Λέγει ὁ Ἰ. Χρυσόστομος: «Τοῦ το τό δένδρον (σ. Σ. τῆς αἱρέσεως) ἐφύτευσεν μέν λογισμῶν ἄκαιρος περιέργεια, ἐπότισε δε ἀπόνοιας τῦφος, ηὔξησε δέ φιλοδοξίας ἔρως» (PG 48, 719).

β) Θεμελιώδης πρακτική τῶν διαφόρων χριστιανικῶν αἱρέσεων ἀποτελεῖ ἡ διαστροφή τοῦ νοήματος τῶν ἁγιογραφικῶν χωρίων, ἡ κατανόησή τους ἐκτός τῶν

συμφραζομένων καί τῆς εὐρύτερης νοηματικῆς τους συνάφειας. Τέτοιου εἴδους πρακτικές τίς συνδυάζουν μέ τή μόνιμη ἐπωδό, ὅτι οἱ ἰσχυρισμοί τους εἶναι ἡ ἄποψη τῆς Ἁγ. Γραφῆς. Ἐπισημαίνει σχετικά ὁ Ἰ. Χρυσόστομος γι' αὐτό:

«*Οὐ τοίνυν ἀρκεῖ τό εἰπεῖν, ὅτι ἐν τῇ Γραφῇ γέγραπται, ἀλλά χρή και τήν ἀκολουθίαν ἀναγνῶναι πᾶσαν˙ ἐπεί εἰ μέλλοιμεν διακόπτειν την πρός ἄλληλα συνέχειαν αὐτῶν και συγγένειαν, πολλά τεχθήσονται πονηρά δόγματα*» (PG 56,156).

Στήν ἴδια συνάφεια ἐπισημαίνει πάλι: «*Οὐ δεῖ ἁπλῶς τάς τῶν Γραφῶν ῥήσεις παραφέρειν, οὐδέ ἐκκόπτοντας τῆς ἀκολουθίας, οὐδέ τῆς συγγενείας ἀποσπῶντας, οὐδέ ἔρημα καί γυμνά τά ρήματα τῆς τῶν ἑπομένων ἤ προλαβόντων βοηθείας λαμβάνοντας συκοφαντεῖν ἁπλῶς καί ἐπηρεάζειν*» (PG 56,158).

γ) Ὁ κάθε αἱρετικός, πού παρουσιάζει τίς πλάνες του ὡς ἀπόψεις τῆς Ἁγ. Γραφῆς θεωρεῖται κατά τόν Ἰ. Χρυσόστομο ὡς "ὁ δόγματα φρικτά καί ἀπόρρητα λυμηνάμενος" (PG 61, 622-623). Τήν ἀλήθεια αὐτή τήν κάνει πιό σαφῆ μ΄ ἕνα πολύ χαρακτηριστικό παράδειγμα.

Ἀναφέρει: «*Καθάπερ γάρ ἐν τοῖς βασιλικοῖς νομίσμασιν ὁ μικρόν τοῦ χαρακτῆρος περικόψας, ὅλον τό νόμισμα κίβδηλο εἰργάσατο˙ οὕτω καί ὁ τῆς ὑγιοῦς πίστεως και τό βραχύτατον ἀνατρέψας, τῷ παντί λυμαίνεται*» (PG 61, 622).

δ) Καθώς ἀπουσιάζουν ἀπ' αὐτούς οἱ πνευματικές προϋποθέσεις ὀρθῆς ἑρμηνείας, οἱ διάφοροι αἱρετικοί παρουσιάζουν ὡς διδασκαλία τῆς Ἁγ. Γραφῆς "τῇ τῶν οἰκείων λογισμῶν ἀσθενείᾳ" (PG 59, 146). Πῶς ἐπιτυγχάνεται αὐτό;

Μέ τό «*διεστραμμένως ἀπαγγέλειν τά ἐν ταῖς Γραφαῖς κείμενα ἤ προστιθέντας ἤ ὑφαιροῦντας*». Ἀποτέλεσμα αὐτῶν τῶν αἱρετικῶν πρακτικῶν εἶναι τό «*ἐπιζοφοῦν την ἀλήθειαν*» (PG 56, 156) καί «*Τῇ ἀληθείᾳ ἀεί παρεισάγειν τήν πλάνην πολλά ἐπιχρωννῦντα αὐτῇ τά ὁμοιώματα, ὥστε εὐκόλως κλέψαι τους εὐεξαπατήτους*». (PG 58, 475).

ε) Ὁ Ἰ. Χρυσόστομος ἔχει ἀναφερθεῖ ἐπίσης καί στά διάφορα προσωπεῖα, τά ὁποῖα χρησιμοποιοῦν οἱ αἱρετικοί. Συνήθως, ἀποκρύπτουν τήν πραγματική τους ταυτότητα καί παραπληροφοροῦν, παρότι ἐπικαλοῦνται τήν Ἁγ. Γραφή. Με τό ρεαλισμό πού τόν διακρίνει ἐπισημαίνει: «Παρά μέν τήν ἀρχήν συσκιάζουσιν ἑαυτούς, ἐπειδάν δε πολλήν λάβωσι τήν παρρησίαν και λόγου τις αὐτοῖς μεταδῷ τότε τον ἰόν ἐκχέουσιν» (PG 58, 477). Και ἀλλοῦ: «*Ἐργάζονται μέν γάρ, ἀλλ᾽ ἀνασπῶσι τά πεφυτευμένα. Ἐπειδή γάρ ἴσασιν, ὅτι ἑτέρως οὐκ ἄν γένοιντο εὐπαράδεκτοι, τό προσωπεῖον λαβόντες τῆς ἀληθείας, οὕτω τό δρᾶμα τῆς πλάνης ὑποκρίνονται. (...)*

Σχῆμα μόνον αὐτοῖς, ἡ δορά τοῦ προβάτου ἐπίκειται». (PG 61, 563). Τό προσωπεῖο, ὅμως, δε δηλώνει εἰλικρίνεια, ἀλλά δόλο και μεθόδευση.

στ) Ἐπανειλημμένα μέσα στις ὁμιλίες του ὁ ἱερός πατέρας εἶχε τονίσει τήν ἀναγκαιότητα καί τη σπουδαιότητα τῆς συστηματικῆς, προσεκτικῆς καί συνεχοῦς μελέτης τῆς Ἁγ. Γραφῆς ἀπό τούς χριστιανούς. Τήν προτροπή αὐτή τη συνοψίζει ὁ λόγος του «*Παρακαλῶ μετά πολλῆς σπουδῆς τήν ἀνάγνωσιν τῶν θείων Γραφῶν ποιώμεθα. Οὕτω γάρ καί τῆς γνώσεως ἐπιτευξόμεθα, εἰ συνεχῶς ἐπίωμεν τά ἐγκείμενα*» (PG 53, 321). Και τοῦτο γιατί μεταξύ τῶν πολλῶν πνευματικῶν καρπῶν, πού προέρχονται ἀπό τήν ἁγιογραφική κατάρτιση τῶν χριστιανῶν, συναριθμεῖ καί τή δυνατότητα ἀπάντησης καί ἀναίρεσης τῶν αἱρετικῶν ἰσχυρισμῶν.

Ἐν προκειμένῳ, ὁ Ἰ. Χρυσόστομος εἶναι ἐξαιρετικά σαφής: «*Κάτασχε αὐτόν, καί περίστηθι, καί μη ἀφῇς ἀποπηδῆσαι, μηδέ ἀναχωρῆσαι εἰς τόν λαβύρινθον τῶν λογισμῶν˙ ἀλλά κάτασχε, καί ἀπόπνιξον, μή τῇ χειρί, ἀλλά τῷ ῥήματι˙ μή δῷς αὐτῷ διαστολάς καί διαφυγάς, ἅς βούλεται. Ἐκεῖθεν θόρυβον ἐμποιοῦσι τοῖς διαλεγομένοις, ἐπειδή ἡμεῖς αὐτοῖς ἀκολουθοῦμεν, και οὐχ ἄγομεν ὑπό τούς νόμους τῶν θείων Γραφῶν. Περίθες τοίνυν αὐτῷ τειχίον πάντοθεν, τάς ἀπό τῶν Γραφῶν μαρτυρίας, και οὐ δέ χᾶναι δυνήσεται*». (PG 56, 167).

Θά ὁλοκληρώσουμε τή μικρή αὐτή ἀναφορά μας στή διδασκαλία τοῦ ἱεροῦ πατέρα μέ μιά **καίριας σπουδαιότητας ἐπισήμανση, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ταυτοχρόνως καί θεμελιώδη καί ἀναντικατάστατη ὀρθόδοξη ποιμαντική ἀρχή. Ὁ ὀρθόδοξος χριστιανός στό πρόσωπο τοῦ κάθε αἱρετικοῦ βλέπει ἕνα θύμα τοῦ πονηροῦ. Ἕνα ἄρρωστο πνευματικά ἄνθρωπο. Γι' αὐτό λέγει ὁ Ἰ. Χρυσόστομος: «*τῶ λόγῳ διώκω οὐ τόν αἱρετικόν, ἀλλά τήν αἵρεσιν, οὐ τόν ἄνθρωπο ἀποστρέφομαι ἀλλά τήν πλάνην μισῶ, καί ἐπισπάσασθαι βούλομαι*»** (PG 50, 701).

(Πηγή: «Ορθόδοξος Τύπος» 18/5/2012)